

Sygn. akt III AUa 433/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
-----------------	------------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 30 marca 2023 r. w S.

sprawy J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o ponowne świadczenie postojowe

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 19 maja 2022 r., sygn. akt VI U 783/21

1. oddala apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz J. L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

	SSA Jolanta Hawryszko	
--	-----------------------	--

III AUa 433/22

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z 18.05.2021 r. znak: (...) odmówił prawa do ponownego świadczenia postojowego ubezpieczonemu J. L..

Ubezpieczony odwołał się od tej decyzji i wniósł o zmianę decyzji przez przyznanie prawa do ponownego świadczenia postojowego. Podał, że do momentu ustania zarządu sukcesyjnego skarżącemu przysługuje ochrona tarczy antykryzysowej (...)19. I tylko ZUS uważa inaczej bowiem w dalszym ciągu skarżący korzysta z dobrodziejstw ustawy o przeciwdziałaniu (...)19 i inne instytucje państwowej nie mają problemu z interpretacją przepisów ustawy o zarządzie komisarycznym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania, ponieważ nie ma podstaw do wypłaty świadczenia postojowego innej osoby niż osoba uprawniona. Zarządca tymczasowy nie wykonuje czynności związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa na własny rachunek. Prowadzenie przedsiębiorstwa w spadku nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów dotyczących działalności gospodarczej. Zarządca sukcesyjny

zastępuje właściciela przedsiębiorstwa w spadku i skutki jego działań dotyczą bezpośrednio przedsiębiorstwa w spadku. Prawo do świadczenia postojowego nie wchodzi w skład spadku nie podlega dziedziczeniu na zasadach określonych w K.c. W polskim systemie prawnym przyjęta jest zasada niedziedziczenia praw i obowiązków wynikających z prawa publicznego, przy czym nie podlegają również dziedziczeniu świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego. Prawo do świadczenia postojowego jako wynikające z prawa publicznego nie jest dziedziczne. Świadczenie postojowe nie będzie zatem podlegało wypłacie na rzecz spadkobierców osoby uprawnionej, ani na rzecz zarządcy sukcesyjnego.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 19 maja 2022 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do ponownego świadczenia postojowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. L. prowadziła działalność gospodarczą od 7.09.1984 r. pod nazwą: M. L. Hotel „u M.” G. ul. (...). Przedmiot działalności to hotele i podobne obiekty zakwaterowania. Po śmierci M. L., w dniu 11.03.2021 ustanowiony został zarządca tymczasowy w osobie J. L. – syna zmarłej. J. L. złożył w dniu 04.05.2021 wniosek o ponowne świadczenie postojowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą w branżach określonych w rozporządzeniu. We wniosku podał, że podmiot któremu ma być udzielona pomoc, tj. M. L. Hotel „u M.” G. ul. (...) w spadku, otrzymał w dniu 31.08.2020 r. pomoc publiczną w kwocie 5 000,00 zł, rekompensującą negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu (...)19.

W lutym 2020 przychód 24 724,07 zł, wydatki 31 700,49 zł; dochód 9 001,51 zł.

W lutym 2021 przychód 7 749,97 zł, wydatki 23 065,23 zł; dochód 15 486,26 zł.

Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie.

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 15zt ust. 1 ustawy z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2021, poz. 2095, t.j.; dalej jako ustawa), w zw. z §4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 26.02.2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek (...)19 (Dz.U. poz. 371 i 713), ponowne świadczenie postojowe przysługuje osobie:

1/ prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 06.03.2018 roku – Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych;

2/ osobom prowadzącym na dzień 31.03.2021 roku działalność gospodarczą oznaczoną według (...), jako rodzaj przeważającej działalności, kodami: 49.39.Z, 51.10.Z, 52.23.Z, 55.10.Z, 55.20.Z, 55.30.Z, 56.10.A, 56.10.B, 56.21.Z, 56.29.Z, 56.30.Z, 59.11.Z, 59.12.Z, 59.13.Z, 59.14.Z, 59.20.Z, 74.20.Z, 77.21.Z, 79.11.A, 79.12.Z, 79.90.A, 79.90.C, 82.30.Z, 85.51.Z, 85.52.Z, 85.53.Z, 85.59.A, 85.59.B, 86.10.Z w zakresie działalności leczniczej polegającej na udzielaniu świadczeń w ramach lecznictwa uzdrowiskowego, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, lub realizowanej w trybie stacjonarnej rehabilitacji leczniczej, 86.90.A, 86.90.D, 90.01.Z, 90.02.Z, 90.04.Z, 93.11.Z, 93.13.Z, 93.19.Z, 93.21.Z, 93.29.A, 93.29.B, 93.29.Z, 96.01.Z, 96.04.Z;

3/ których przychód z tej działalności w rozumieniu przepisów podatkowych uzyskany w jednym z dwóch miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku był niższy niż co najmniej o 40% w stosunku do przychodu uzyskanego w miesiącu poprzednim lub w analogicznym miesiącu roku poprzedniego lub w lutym 2020, lub we wrześniu 2020.

Zgodnie z art. 15 zq ust. 2 ustawy, w zw. z §4 ust. 3 rozporządzenia z 26.02.2021r., ponowne świadczenie postojowe przysługuje osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są:

1/ obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej lub

2/ posiadającymi prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub

3/ cudzoziemcami legalnie przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie zaś z art. 15 zą ust. 3 ustawy, w zw. z §4 ust. 3 rozporządzenia z 26.02.2021 r., świadczenie postojowe przysługuje gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności.

Zgodnie z art. 15 zą ust. 4 pkt 3 ustawy w. zw. §4 ust. 3 rozporządzenia z 26.02.2021 r., ponowne świadczenie postojowe przysługuje osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, jeżeli nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu, chyba że podlega ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

§3 rozporządzenia Rady Ministrów z 26.02.2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii (...)19 (Dz.U. z 2021 roku, poz. 713), liczbę ponownych świadczeń postojowych, o których mowa w §5 rozporządzenia z 26.02.2021 r. w brzmieniu zmienionym, pomniejsza się – niezależnie od pomniejszenia, o którym mowa w §14 rozporządzenia z 26.02.2021 r. – o liczbę przyznanych świadczeń na podstawie §4 rozporządzenia Rady Ministrów z 26.02.2021 w brzmieniu dotychczasowym.

Świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna w rozumieniu art. 15zą ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z 05.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. z 2021 roku, poz. 170), zarządca sukcesyjny działa w imieniu własnym, na rachunek właściciela przedsiębiorstwa w spadku.

Zgodnie zaś z art. 5 ustawy z 05.07.2018 r., w zakresie nieuregulowanym w ustawie, do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku przez zarządcę sukcesyjnego oraz dokonywania czynności, o których mowa w art. 13 przez osobę, o której mowa w art. 14, jeżeli dokonała ona zgłoszenia o kontynuowaniu prowadzenia przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 2020 r. poz. 170), stosuje się odpowiednio przepisy o wykonywaniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę. Ww. przepisy dotyczą przede wszystkim praw i obowiązków wynikających z ustawy Prawo przedsiębiorców, która określa, zgodnie z art. 1, zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa i obowiązki przedsiębiorców oraz zadania organów władzy publicznej w tym zakresie. I tak, przepis odnosi się nie tylko do wspomnianej ustawy (Prawo przedsiębiorców), ale do całego kompleksu przepisów dotyczących wykonywania działalności gospodarczej, tak więc przykładowo można wskazać następujące przepisy: ustawy z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów; ustawy z 9.4.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych; ustawy z 14.12.2012 r. o odpadach; ustawy z 10.5.2018 r. o ochronie danych osobowych. Jak bowiem stwierdzono, w czasie prac Komisji Nadzwyczajnej do Spraw Deregulacji (posiedzenie z 12.4.2018 r.): "w przypadku wszystkich ustaw, które dotyczą wykonywania działalności gospodarczej, jest to niemożliwe, żeby te przepisy wymienić. Sądzymy też, że wątpliwości w tym zakresie nie będzie" (wypowiedź przedstawiciela Ministerstwa (...) i (...) L. M., Protokół z posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej Nr 28 do spraw deregulacji z 12.4.2018).

Zarządca sukcesyjny działa we własnym imieniu, ale na rachunek właścicieli przedsiębiorstwa w spadku. Sam projektodawca zauważył, iż instytucja zarządu sukcesyjnego jest specyficzna na tyle, że nie odpowiada w pełni żadnej z form przedstawicielstwa ani klasycznemu zastępstwu pośredniemu. Z pewnością jest to specyficzna, cechująca się szeregiem odrębności konstrukcja zastępstwa pośredniego następców prawnych oraz małżonka

spadkodawcy prowadzącego przedsiębiorstwo. Zakres uprawnienia zarządcy ograniczony jest do spraw wynikających z wykonywanej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej lub prowadzenia przedsiębiorstwa.

Mając na uwadze fakt, że podstawową regułą obowiązującą w demokratycznym państwie prawnym jest koncepcja racjonalnego ustawodawcy, a więc ustawodawcy, którego akty prawne uzupełniają się wzajemnie oraz nie wykluczają się, należy uznać, że właściwą formą wykładni prawa w wypadku przepisów dotyczących przyznania prawa do świadczenia postojowego nie będzie wykładnia literalna – ta bowiem prowadziłaby do sprzeczności, mając na uwadze z jednej strony na brzmienie art. 15zq ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, z drugiej zaś strony cel jej wprowadzenia, a ostatecznie przepisy przedstawione w rozporządzeniu Rady Ministrów – lecz wykładnia funkcjonalna (por. wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 02.09.2020, IV U 1195/20).

W związku z zagrożeniem rozprzestrzeniania się zakażeń wirusem (...)2 oraz koniecznością wprowadzenia szczególnych rozwiązań, umożliwiających podejmowanie działań minimalizujących zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz gospodarki kraju ustawodawca ustawą z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020, poz. 568) wprowadził przedmiotowy art. 15 zq. W ten sposób ustawodawca zaproponował możliwość pomocy publicznej dla osób najbardziej dotkniętych epidemią, a więc niestabilnością gospodarczą, czyli m.in. osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą. W oczywisty sposób przepis ten miał niejako „ratować” osoby wymienione w ustawie przed bankrutstwem, co z jednej strony miało chronić ich zabezpieczenie socjalne, a z drugiej strony ochraniać gospodarkę przed zapaścią.

Ustawa o zarządzie sukcesyjnym pozwoliła na sprawne przejście działalności gospodarczej spadkobiercom przedsiębiorcy, zapewniając ciągłość w tym szczególnie trudnym okresie dla przedsiębiorstwa. Do czasu podziału spadku, taki zarządca wchodzi, bowiem w rolę przedsiębiorcy i choć działa w imieniu własnym, to jednak na rachunek właściciela przedsiębiorstwa w spadku. Ustawa z 02.03.2020 r. uprawniająca do pomocy państwa w następstwie wystąpienia (...)19 w art. 15g ust. 1 wprost wskazuje na przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 lub 2 ustawy Prawo przedsiębiorców. Zdaniem Sądu, nie może być jednak tak, że przedsiębiorstwa pod zarządem sukcesyjnym są postanowione w sytuacji gorszej od tych przedsiębiorstw, które w pod takim zarządem nie pozostają. Skoro zarządca sukcesyjny przejmuje wszystkie prawa i obowiązki właściciela przedsiębiorstwa, to Sąd nie widzi żadnych podstaw do tego aby stawiać takie przedsiębiorstwo w gorszej sytuacji. Ustawa o zarządzie sukcesyjnym odsyła do stosowania wobec zarządców sukcesyjnych wszystkich przepisów dotyczących przedsiębiorców. Nadto, z tej ustawy wynika również, że zarządcy sukcesyjni pełnią rolę pracodawców wobec pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwie spadku. W ocenie Sądu, właściwa wykładnia przepisów o zarządzie sukcesyjnym i pomocy antykryzysowej powinna polegać na przyznaniu zarządom sukcesyjnym prawa do korzystania z pomocy państwa związanej ze wsparciem przedsiębiorstw, których dotyczą negatywne skutki pandemii, w tym także związanych z ochroną miejsc pracy. Stosując wykładnię literalną można by dojść do wniosku, że ustawa odwołuje do definicji przedsiębiorcy wynikającej z art. 4 ust. 1 i 2 Prawo przedsiębiorców, której nie wypełnia zarządca sukcesyjny. Z drugiej jednak strony zarządcą sukcesyjnym jest osoba, która działa na wyłączny rachunek właściciela przedsiębiorstwa w spadku i Sąd nie widział żadnych powodów by odmówić prawa do pomocy publicznej aktywnemu podmiotowi gospodarczemu, ze względu na to czy pozostaje pod zarządem sukcesyjnym. Sąd zastosował więc wykładnię funkcjonalną, a nie literalną. Szczególnie pomocny charakter tejże wykładni, polega na ustalaniu znaczenia przepisu w oparciu o przesłanki, które decydują o funkcji danego przepisu. W toku tej wykładni Sąd odwołał się do celu jaki miał spełnić przepis. Szczególnym rodzajem wykładni funkcjonalnej jest wykładnia celowościowa, odwołująca się do skutku, jaki zgodnie z zamierzeniem ustawodawcy ma osiągnąć interpretowana norma.

W ocenie Sądu jednoznacznym zamiarem ustawodawcy w ramach przedstawionego powyższej sporu prawnego było przyznanie pomocy publicznej (finansowej) dla osób prowadzących działalność gospodarczą, w tym w szczególności dla osób działających w branżach najbardziej poszkodowanych na skutek epidemii koronawirusa. Niewątpliwie, mając na uwadze brzmienie § 8 wspomnianego rozporządzenia Rady Ministrów, należy uznać branżę hotelarską oraz

noclegową za poszkodowaną w znacznym stopniu, bowiem zgodnie z tym aktem prawnym ustawodawca ograniczył możliwość prowadzenia działalności o tym – między innymi – charakterze, a więc de facto uniemożliwił osiągnięcie przychodów, a więc ostatecznie zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych.

Dodatkowo Sąd zauważyć, że paradoksalnie takie podmioty jak: M. L. Hotel „u M.” G. ul. (...) w spadku, którym odgórnie zakazano prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na bezpieczeństwo ogółu obywateli, a który w związku z tym nie miał żadnej możliwości wypracowania przychodu, ze względu na przyjętą przez organ rentowy interpretację przepisów pomocowych znajduje się w dużo gorszej sytuacji niż przedsiębiorcy, którzy w tym samym czasie nie dość że mogli prowadzić działalność gospodarczą, a więc uzyskiwali przychody, to dodatkowo dostają ze strony państwa pomoc w postaci świadczenia postojowego. Wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki do nabycia prawa do świadczenia postojowego, w tym również przesłankę w zakresie przychodu z działalności, co zostało ustalone w oparciu o dokumenty przedłożonego przez odwołującego w postaci bilansów z księgi.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy, który podniósł zarzuty:

1. naruszenia art.233 §1 k.p.c. w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy przez przyjęcie, że Odwołujący się jest uprawniony do ponownego świadczenia postojowego;

2. naruszenie przez błędną wykładnię art. 5, art. 21 ust. 1 ustawy z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 170), zwanej jako ustawa o zarządzie sukcesyjnym, art. 8 ust.6 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz.1009 ze zm.), w związku z art. 15 zq ust.3, art. 15 zq ust.4 pkt 3 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095), dalej także jako ustawa o (...)19 oraz z §4 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 26 lutego 2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii (...)19 (Dz.U. poz.371 ze zm.), §3 rozporządzenia Rady Ministrów z 16 kwietnia 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii (...)19 (Dz.U. poz. 713 ze zm.) przez przyjęcie, że Odwołującemu się zarządcy sukcesyjnego przedsiębiorstwa w spadku przysługuje prawo do ponownego świadczenia postojowego,

3. pominięcie art. 31 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2022 r. poz.1009 ze zm.) w związku z art. 97 §1a ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz.1540 ze zm.) i przyjęcie, że następstwo prawne przedsiębiorstwa w spadku w przypadku, gdy ustanowiono zarząd sukcesyjny, dotyczy wszystkich spraw, a nie tylko spraw dotyczących należności z tytułu składek.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

Przy bezspornym stanie faktycznym sprawy, Sąd Apelacyjny w całości podzieli ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Zatem, w szczególności całkowicie chybiony był zarzut dotyczący naruszenia art. 233 §1 k.p.c. bowiem nie można było mówić o błędnym ustaleniu stanu faktycznego, spowodowanym niewłaściwą oceną dowodów, który to stan faktyczny nie budził wątpliwości.

Natomiast spór w sprawie sprowadzał się do wykładni art. 15zq ustawy o (...)19. Zgodnie z ust. 3 analizowanego przepisu, świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności, odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna. W sensie teoretycznym, potrzeba dokonywania wykładni, wynika ze specyfiki aktu prawnego, który formuje bardzo ogóle, niejednoznaczne normy postępowania. Wykładnia prawa jest świadomym procesem ustalania znaczenia tekstu prawnego, jak również odwrotnością takiego odkodowania desygnatu znaczeniowego, które nie daje się pogodzić z racjonalnym

rozumowaniem, wyprowadzonym systemowego umiejscowienia przepisu. W teorii prawa wskazuje się, że w przypadku braku możliwości ustalenia jednoznacznego sensu tekstu prawnego, w oparciu o reguły językowe, należy ustalić znaczenie (treść i zakres) wyrażenia występującego w tekście prawnym ze względu na kontekst systemowy tj. w oparciu o jego usytuowanie w systemie prawa, kontekst w jakim funkcjonuje dana regulacja, jak również funkcjonalny, który polega na odczytaniu znaczenia aktu normatywnego, by był on zgodny z celem/zamiarem, jaki wiązał się z jego powstaniem. Należy przy tym zauważyć, że jest to wykładnia po którą, ostatnio sądy sięgają coraz odważniej, odchodząc od tradycyjnej interpretacji językowo-gramatycznej, która często nie oddaje celu ustawodawczego, bądź kłóci się, a wręcz zaprzecza pryncypiom konstytucyjnym. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, nie ma żadnych podstaw, poza tradycyjnym podejściem do prawa, by przypisywać rolę wiodącą wykładni językowej, kosztem wykładni funkcjonalnej i celowościowej, a zwłaszcza wtedy, gdy wykładnia językowa wypacza sens systemowy przyjętego rozwiązania prawnego, tak jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie.

Przypomnienie powyższe w kontekście sprawy stało się o tyle konieczne, że skarżący kwestionuje wyniki przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy wykładni przepisu art. 15 zg ustawy o (...)19, dokonanej w oparciu o pozajęzykowe kryteria, celem ustalenia znaczenia pojęcia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, w rozumieniu tego przepisu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przeprowadzona przez Sąd Okręgowy interpretacja była trafna, zaś przedstawiona na jej poparcie argumentacja, spójna, logiczna, pozbawiona błędów.

Mając powyższe na uwadze, uzupełniająco w stosunku do rozważań przedstawionych przez Sąd Okręgowy Sąd Apelacyjny zwrócił także uwagę na następujące kwestie.

Zgodnie z art. 5 ustawy o zarządzie sukcesyjnym, w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie, do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku przez zarządcę sukcesyjnego, stosuje się odpowiednio przepisy o wykonywaniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę.

Z kolei według art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio m.in. art. 97 § 1a ustawy Ordynacja podatkowa, wedle którego przedsiębiorstwo w spadku, w przypadku gdy ustanowiono zarząd sukcesyjny, wstępuje w przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, z wyjątkiem tych praw, które nie mogą być kontynuowane na podstawie odrębnych ustaw.

W art. 61 § 4a ustawy Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257 oraz z 2018 r. poz. 149, 650 i 1544) wskazuje się, iż w sprawach dotyczących praw zbywalnych lub dziedzicznych, wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa strony, w razie jej śmierci w toku postępowania, jeżeli został ustanowiony zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem strony, na jej miejsce wstępuje zarządca sukcesyjny. W przypadku wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego do postępowania toczącego się z udziałem zarządcy sukcesyjnego na jego miejsce wstępują następcy prawni zmarłego. Natomiast według art. 181¹ k.p.c., na wniosek zarządcy sukcesyjnego lub drugiej strony sąd postanowi podjąć postępowanie z udziałem zarządcy sukcesyjnego, jeżeli postępowanie dotyczy spraw wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa zmarłej strony objętego zarządem sukcesyjnym.

Dalej, w ustawie z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917, 1000, 1076 i 1608) w art. 63² wskazuje się, że z dniem śmierci pracodawcy umowy o pracę z pracownikami wygasają za wyjątkiem sytuacji, gdy następuje ustanowienie zarządy sukcesyjnego z chwilą śmierci pracodawcy.

Wreszcie, w art. 67 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz.U. z 2017 r. poz. 2291 oraz z 2018 r. poz. 398, 723 i 1496) wskazuje się, że czynności można podjąć z zarządem sukcesyjnym przedsiębiorstwa osoby fizycznej.

Ogół tych wszystkich regulacji pozwala ustalić istotę i cel wprowadzenia instytucji zarządcy sukcesyjnego. Ustawodawca systemowo uregulował zagadnienia związane z tą nową instytucją prawną, wprowadzając do obrotu prawnego swoistą fikcję prawną, że śmierć przedsiębiorcy nie zmienia sytuacji faktycznej i prawnej jego

przedsiębiorstwa, w szczególności w stosunkach z osobami trzecimi oraz organami władzy publicznej, o ile zostanie ustanowiony zarządca sukcesyjny. Podstawowym celem wprowadzenia tych regulacji było zapewnienie przedsiębiorstwom, których właścicielami są osoby fizyczne, warunków do zachowania ciągłości funkcjonowania w razie śmierci właściciela. Zarząd sukcesyjny stanowi tymczasową i przejściową formę kierowania przedsiębiorstwem. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ww. ustawy, dzięki kontynuacji funkcjonowania przedsiębiorstwa, pojawiła się możliwość m.in. zachowania miejsc pracy, korzystania przez konsumentów ze swoich uprawnień, regulowania zobowiązań wobec kontrahentów oraz zobowiązań publicznoprawnych, oraz możliwość dalszego rozwoju przedsiębiorstwa. Biorąc powyższe pod uwagę, w art. 21 ustawy o zarządzie sukcesyjnym ustawodawca przewidział, iż zarządca sukcesyjny może pozywać i być pozywany w sprawach wynikających z wykonywanej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej lub prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku oraz brać udział w postępowaniach administracyjnych, podatkowych i sędowo-administracyjnych w tych sprawach. W postępowaniach w takich sprawach zarządca sukcesyjny działa w imieniu własnym, na rzecz właściciela przedsiębiorstwa w spadku. Od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego, zarządca sukcesyjny wykonuje prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy, wynikające z wykonywanej przez niego działalności gospodarczej, a także realizuje prawa i obowiązki, wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku (arg. z art. 29 tej ustawy).

W piśmiennictwie wskazuje się również, że sukcesja praw i obowiązków ma szczególne znaczenie w przypadku decyzji administracyjnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Bowiem po śmierci przedsiębiorcy prawa i obowiązki wynikające z decyzji administracyjnych nie mogą zostać automatycznie przeniesione na inny podmiot, w szczególności na właścicieli przedsiębiorstwa w spadku. Warto przypomnieć, że takie akty administracyjne jak koncesje, czy zezwolenia, uprawniające do prowadzenia określonej działalności gospodarczej są decyzjami administracyjnymi. Możliwość kontynuacji działalności gospodarczej w ramach przedsiębiorstwa w spadku, po śmierci przedsiębiorcy, czyli wykonywanie określonej decyzji, zależy od tego, czy możliwe jest przeniesienie praw i obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych (tak dr Małgorzata Sieradzka w: Sukcesja praw i obowiązków wynikających z aktów publicznoprawnych w przypadku ustanowienia zarządu sukcesyjnego, MOP 2018, Nr 23).

Ze względu na taki właśnie sposób rozumienia przepisów ustawy o zarządzie sukcesyjnym i cel tej regulacji, w orzeczeniach zapadłych na gruncie stosowania przepisów wspierających przedsiębiorców, do jakich niewątpliwie należą przepisy ustawy o (...)19, wskazuje się, że dofinansowania w tej ustawie przewidziane, należy stosować odpowiednio do działającego przejściowo, zarządcy sukcesyjnego. I tak w wyroku z 25 sierpnia 2022 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny, I SA/Kr 500/22 opowiadając się za szerokim rozumieniem zakresu podmiotowego stosowania tych regulacji pomocowych, obejmującego także przedsiębiorstwo objęte zarządem, argumentował:

wprawdzie zarządca sukcesyjny, ściśle biorąc, nie jest przedsiębiorcą, to jednak zgodnie z treścią art. 29 ustawy o zarządzie sukcesyjnym, wykonuje prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy wynikające z wykonywanej przez niego działalności gospodarczej oraz prawa i obowiązki wynikające z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku. Sprawa niniejsza dotyczy jednak świadczenia skierowanego do specyficznej jednostki, jaką jest przedsiębiorstwo w spadku zarządzane przez zarządcę sukcesyjnego, a nie do sfery zewnętrznej w stosunku do tego przedsiębiorstwa, tj. "prywatnej" sfery majątkowej zarządcy sukcesyjnego. W przypadku rozstrzygnięcia o przyznaniu świadczenia w celu ochrony miejsc pracy, w zawartej następnie umowie, wskazane ukierunkowanie świadczenia na ochronę miejsc pracy w przedsiębiorstwie w spadku może zostać odpowiednio zagwarantowane. Przyjęcie stanowiska prezentowanego przez organ podważa zaś zarówno sens regulacji prawnej dotyczącej przedsiębiorstwa w spadku i ustanowienia zarządu sukcesyjnego, jak również sens regulacji dotyczącej wspierania ochrony miejsc pracy w związku z (...)19.

Warto również odnotować wyrok WSA w Lublinie z 20 kwietnia 2022 r. I SA/Lu 92/22 w którym stwierdza się:

zgodnie zaś z treścią art. 5 ustawy o zarządzie sukcesyjnym, w zakresie nieuregulowanym w ustawie do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku przez zarządcę sukcesyjnego, stosuje się odpowiednio przepisy o wykonywaniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę. Przytoczona regulacja jest wyrazem realizacji jednego z głównych celów ustawy o zarządzie sukcesyjnym, jakim było zapewnienie ciągłości działalności gospodarczej po śmierci przedsiębiorcy oraz usprawnienie procesu przejmowania przedsiębiorstwa w spadku przez następców prawnych

zmarłego bez zakłócenia jego działalności, m.in. bez zerwania więzów prawnych wynikających z umów zawartych przez zmarłego przedsiębiorcę (co znalazło wyraz w treści art. 30 ustawy o zarządzie sukcesyjnym oraz art. 632 § 3 pkt 2 Kodeksu pracy). Z uzasadnienia ustawy o zarządzie sukcesyjnym wynika, że wprowadzie zarządca sukcesyjny może, ale nie musi być przedsiębiorcą, ponieważ samo prowadzenie przedsiębiorstwa w spadku nie jest wykonywaniem działalności gospodarczej (w rozumieniu ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej). Jednakże do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku przez zarządcę sukcesyjnego należy stosować odpowiednio przepisy o wykonywaniu działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę. Oznacza to, że do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku będą stosowane przepisy ustawy o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej, a także przepisy ustaw odrębnych regulujących wykonywanie działalności gospodarczej, jeżeli tylko ze względu na przedmiot działalności wykonywanej w ramach zarządu sukcesyjnego albo działań podjętych przez zarządcę sukcesyjnego przepisy te powinny znaleźć zastosowanie. Nie powinien stać temu na przeszkodzie fakt, że zarządca sukcesyjny działa na cudzy rachunek i z bezpośrednim skutkiem dla innych osób.

Przedstawione w sprawie poglądy prawne w nawiązaniu do przywołanych regulacji prawnych, przekonują że wyrok Sądu I instancji jest prawidłowy, zaś apelacja organu, która forsuje stosowanie przepisów tzw. ustawy covidowej wyłączenie w oparciu o literalnej jej brzmienie, w oderwaniu i sprzecznie z funkcją i celem tych przepisów, nie zasługuje na uwzględnienie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako nieuzasadnioną. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego należnych organowi ubezpieczonemu ustalono na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radcowskie (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

SSA Jolanta Hawryszko